

Umetniška gimnazija – glasbena smer

Modul B: petje – inštrument

Posodobljeni učni načrt

VIOLA

OBVEZNI PREDMET

420 ur

Posodobljeni učni načrt

VIOLA

Obvezni predmet (420 ur)

Posodobljeni učni načrt so pripravili:

Predsednik predmetne skupine:

doc. Mile Kosi, Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo

Član:

mag. Kristian Kolman, Glasbena šola Celje, Umetniška gimnazija

Vodja in koordinator predmetnih skupin za godala:

Drago Arko, prof., Glasbena šola v Zavodu sv. Stanislava, Ljubljana

Vodja področne skupine za glasbeno šolstvo:

dr. Dimitrij Beuermann, Zavod RS za šolstvo

Recenzenta:

red. prof. Franc Avsenek, Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo

Jernej Brenc, prof., Konservatorij za glasbo in balet Ljubljana

Izdala: Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport, Zavod RS za šolstvo

Za ministrstvo: **dr. Žiga Turk**

Za zavod: **mag. Gregor Mohorčič**

Uredili: **izr. prof. mag. Ivan Florjanc, Marija Gregorc, prof.**, in **mag. Tomaž Faganel**

Jezikovni pregled: **Lea Lehner**

Objava na spletnem naslovu:

http://www.mizks.gov.si/si/delovna_podrocja/direktorat_za_srednje_in_visje_solstvo_ter_izobrazevanje_odrasli_h/srednjesolsko_izobrazevanje/srednjesolski_izobrazevalni_programi/

Prva izdaja

Ljubljana, 2012

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.091.214:780.614.333(0.034.2)

KOSI, Mile, 1944-

Posodobljeni učni načrt. Viola [Elektronski vir] : obvezni predmet : 420 ur / [pripravili Mile Kosi, Kristian Kolman]. - El. knjiga. - Ljubljana : Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport : Zavod RS za šolstvo, 2012. - (Umetniška gimnazija - glasbena smer. Modul B, Petje - inštrument)

ISBN 978-961-03-0094-6 (pdf, Zavod RS za šolstvo)

1. Gl. stv. nasl. 2. Kolman, Kristian

265625088

Posodobljeni učni načrt za predmet viola je pripravila predmetna skupina za posodabljanje učnega načrta za violo. Pri posodabljanju je izhajala iz učnega načrta za predmet viola, določenega na 15. seji Stokovnega sveta RS za splošno izobraževanje, 7. 5. 1998. Posodobljeni učni načrt je posledica sprememb in novosti v pedagoški praksi na področju instrumentalnega pouka.

Posodobljeni učni načrt je Stokovni svet RS za splošno izobraževanje določil na 154. seji 24. januarja 2013.

VSEBINA

1 OPREDELITEV PREDMETA	4
2 SPLOŠNI CILJI	4
3 OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE	5
4 STANDARDI ZNANJA IN MINIMALNI STANDARDI ZNANJA	15
5 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA.....	17
5.1 Preverjanje in ocenjevanje znanja	19
5.2 Medpredmetne povezave.....	19
6 MATERIALNI POGOJI	20
7 ZNANJE IZVAJALCEV	20

1 OPREDELITEV PREDMETA

Predmet viola je obvezni predmet v programu umetniške gimnazije modul B, petje – inštrument. Izvaja se v vseh letnikih programa v skupnem obsegu 420 ur.

Viola se je razvila v današnjo obliko iz *Viola da braccio* v 16. stoletju v Italiji. Širok barvni diapazon od svetlega sopranskega, preko zastrtega altovskega, do prodornega tenorskega glasu omogoča akustična lega v altovskem registru. V zadnjem stoletju je viola doživela izredno emancipacijo kot solistično glasbilo, saj omogoča izvajanje prefinjenih kantilen, bravuroznih figur in sozvočij ter akordično igro. Zasledimo različna poimenovanja viole: nemško *Bratsche*, francosko *Alto* in italijansko *Viola*.

V srednješolskem obdobju se mnogi dijaki* odločijo za prehod na violo po predhodnem pouku violine. Pomembno je izpostaviti in utrjevati posebnosti igranja na violo, saj se trup inštrumenta razteza od 38 do 46 cm. Za uspešno pridobivanje tehničnih znanj in veščin ter uspešen razvoj glasbenih umetniških sposobnosti se je še posebej potrebno posvetiti proizvodbi tona in odzivnosti glasbila.

Pomembno vlogo si je viola zagotovila poleg ostalih godal v komorni in orkestrski glasbi. Literatura za violo je zelo bogata. Viola je pomembno zastopana v glasbeni kulturi na Slovenskem in v mnogih folklornih zasedbah drugih narodov.

2 SPLOŠNI CILJI

Dijaki pri predmetu viola:

- pridobivajo, poglobljajo in usvajajo izvajalsko tehniko in se usposabljujejo za obvladovanje vseh izraznih danosti viole;
- odkrivajo in razvijajo absolutno in relativno intonacijo in ritem, spremljajo zvočna gibanja in berejo notni zapis z razumevanjem;

* V tem učnem načrtu izraz *dijak* velja enakovredno za *dijaka* in *dijakinjo*. Enako izraz *učitelj* velja enakovredno za *učitelja* in *učiteljico*.

- pomnijo ritmične vzorce, zavedajo se pomena glasbenih fraz, dosegajo znanja za nadaljevanje študija in se vključujejo v glasbene skupine;
- razvijajo svojo nadarjenost oziroma muzikalne in inštrumentalne sposobnosti (glasbeno pomnjenje, slušne predstave, koncentracijo, harmonsko občutje, čut za obliko in strukturo, smisel za skladnost, slogovne posebnosti in značilnosti...);
- dosegajo nivo tehničnega znanja in muzikalne zrelosti, da lahko nadaljujejo izobraževanje, lahko se vključijo kot glasbeniki v zbor ali orkester;
- ob igranju del slovenskih avtorjev spoznavajo in z nastopi predstavljajo našo glasbeno ustvarjalnost širši javnosti;
- se ob igranju seznanjajo z dosežki glasbene ustvarjalnosti;
- na nastopih predstavljajo dosežke glasbene ustvarjalnosti;
- razvijajo svoje ustvarjalne sposobnosti;
- vključujejo čustvovanje v sistem pomnjenja;
- spoznavajo in izvajajo glasbena dela slovenskih skladateljev;
- razvijajo zavest o pomenu ohranjanja narodove samobitnosti;
- spoznavajo enakost in različnost slovenske in evropske glasbene dediščine.

3 OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE

Cilji in vsebine so urejeni po tematskih sklopih.

3.1.1 Tehnične in muzikalne prvine	
OPERATIVNI CILJI	VSEBINE:
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - se ob začetku šolanja seznanijo z morebitnimi tehničnimi pomanjkljivostmi, zlasti dijaki, ki so prej igrali violino; - utrjujejo temeljna znanja iz solfeggia za uspešen razvoj razvijajo slušne predstave in branje altovskega in violinskega ključa; - pridobivajo večjo zanesljivost in natančnost ter stremljenje k doživljanju ritma; - vadijo v počasnih tempih (čista intonacija) in oblikujejo izrazitejšo dinamično diferenciacijo; - se seznanijo s postavitvijo in delovanjem prstov leve roke s pomočjo prstnih vaj za sproščen, živ padec prstov levice (trilček, 	<p>Tehnika:</p> <ul style="list-style-type: none"> - O. Ševčík, <ul style="list-style-type: none"> op. 1, prstna tehnika, I – IV (ur. L. Tertis, Bosworth BOE 003916); op. 2, lokova tehnika, I – III (ur. L. Tertis, Bosworth BOE 003917–19); op. 3, 40 variacij (ur. M. Major, Bosworth BOE 003920); op. 7, trilčkova tehnika, part I (ur. A. Arnold, Bosworth BOE 004918); op. 8, menjave leg (ur. L. Tertis, Bosworth BOE 003921); op. 9, dvojemke (ur. A. Arnold, Bosworth BOE 004571); - H. Schrädieck, The School of Violin-

<p>artikulacija prstov) in menjavo leg (s prehodnimi notami in brez njih);</p> <ul style="list-style-type: none"> - igrajo lestvice v počasnem tempu v vseh legah s poudarkom na obvladovanju leg (2. – 5. lege) in igranju v legah (2. – 5.) s prstnimi vajami v legah in pollegi; - vadijo intonacijo v dvojemkah in razvijajo ločeno ročni in zapestni vibrato; - utrjujejo osnovne gibe desnice pri igranju z lokom s pomočjo osnovnih lokovih načinov in njihovimi kombinacijami. 	<p>Technics, Book I, Transcribed for the Viola, vaje v različnih legah (ur. S. Lifschey, G. Schirmer, Vol. 1750);</p> <ul style="list-style-type: none"> - M.-T. Chailley, Technique de L'alto 1 (Alphonse Leduc AL 27684); - H. Sitt, Šola za violo. <p>Lestvice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - C. Flesch, Scale System For Viola (ur. C. Karman, C. Fischer CF.O2921); - The Galamian Scale System For Viola, ur. K. Olson, Galaxy Music Corporation EC.1.3291; - K. Kolman, Sistem lestvic, samozaložba (trooktavne lestvice in dvojemke) K.K.1028; - L. Mogill, Scale System For Viola (Schirmer, GS 26233).
---	---

3.1.2 Etude	
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izvajajo etude, ki dopolnjujejo vsebine in tehnične prvine, ki se obravnavajo na tehničnem področju; - izvajajo pravilne osnovne poteze loka (detaché, martelé, spiccato, sautillé); - kontrolirajo gibanje desne roke pri menjavi strun in pravokotno potezo loka na struni in prehajanju loka iz strune na struno; - igrajo čez dve in tri strune z lahko temo v levi roki. 	<ul style="list-style-type: none"> - J. F. Mazas, Études Speciales, op. 36, 1. del (ur. L. Pagels, IMC 1091); - J. Dont, 24 Vorübungen, op. 37 (ur. J. Vieland, IMC 2364); - F. Fiorillo, 36 Studies or Caprices, op.3, izbor (ur. J. Vieland, IMC 970); - R. Kreutzer, 42 Études ou Caprices, izbor (ur. L. Pagels, IMC 976).

3.1.3 Koncerti	
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - si prizadevajo za oblikovanje lepega tona, za lep nastanek in razvoj tona; - diferencirajo vlogo glavnega in stranskega motiva, periode, solističnega mesta in tutti delov koncerta; - igrajo koncerte iz obdobja baroka in se seznanjajo s posebnostmi baročne interpretacije; - z razvojem pomnjenja glasbenih vsebin zagotavljajo igranje na pamet kar je podlaga za bolj poglobljeno in prepričljivo izvajanje. 	<ul style="list-style-type: none"> - G. P. Telemann, Koncert za violo v G-duru (ur. W. Primrose, G. Schirmer, Vol. 1973); - G. F. Händel, Koncert za violo v B-duru (Henle); - G. F. Händel – H. Casadesus, Koncert za violo v h-molu (Eschig).

3.1.4 Sonate in suite	
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uresničujejo operativne cilje na področju koncertov iz poglavja 3.1.3.; - razvijajo sposobnost glasbenega umetniškega 	<ul style="list-style-type: none"> - A. Corelli, Sonata da Camera št. 8 (ur. W. Forbes, Oxford University Press); - M. Corrette, Zwei Sonaten (Schott, VAB 39);

<p>izražanja skladb različnih slogovnih obdobij;</p> <ul style="list-style-type: none"> - spoznavajo in razumejo značilnosti slogovnih glasbenih oblik v delih iz različnih slogovnih obdobij pri čemer razvijajo ustrezne možnosti izražanja; - oblikujejo fraze, dinamiko, artikulacijo in druge prvine; - izvajajo posamezne stavke baročnih sonat in drugih skladb; - razvijajo polifono igro s pomočjo dvojemk in akordov. 	<ul style="list-style-type: none"> - G. F. Händel, Sonata za dve violi v g-molu (IMC); - B. Marcello, Sonata v g-molu, op. 11/4 (Ricordi); - G. F. Telemann, Sonata v G-duru (rev. F. Langin, Hortus Musicus 189); - H. Eccles, Sonata v C-duru; - C. Dittersdorf, Sonata v Es-duru.
---	---

3.1.5 Skladbe za solo violo	
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - spoznavajo posebnosti igranja skladb za violo solo; - oblikujejo zahtevnejšo tonsko razlikovanje brez klavirske spremljave. 	<ul style="list-style-type: none"> - J. S. Bach, 6 Suits for Violoncello, BWV 1007–1012 (ur. W. Forbes, Chester Music, London); - C. H. Jobert, Sonate facile pour alto seul (ur. R. Martin); - G. F. Telemann, 12 Fantasias for Viola unaccompanied (ur. L. Rood, Mac Ginnis & Marx).

3.1.6 Druge skladbe	
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - spoznavajo literaturo, kjer je posebej izpostavljena medialna vloga viole znotraj štiriglasne harmonije. 	<ul style="list-style-type: none"> - C. Dittersdorf, Andantino v A-duru (ur. W. Primrose IMC, 1869); - M. Marais, Pet starih francoskih plesov; - M. Marais, La Folia.

3.1.7 Skladbe slovenskih skladateljev	
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - spoznavajo dela slovenskih skladateljev ustrezne tehnične zahtevnosti; - razvijajo odnos do slovenske glasbene kulture. 	<ul style="list-style-type: none"> - V. Lovec, Uspavanka za violo in klavir; - V. Mirk, Cantilena za violo in klavir; - K. Pahor, Minature za violo in klavir (Valček, Prošnja, Pripovedka).

Poleg navedenih vsebin se za doseganje ciljev lahko uporabljajo tudi druge izbirne vsebine.

3.2.1 Tehnične in muzikalne prvine	
OPERATIVNI CILJI	VSEBINE:
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nadaljujejo z razvojem različnih vrst intonacij v smislu razumevanja slušnih predstav, tudi v vertikalnem, t. j. harmonskem smislu (solfeggio); - zadostujejo višjim zahtevam in bolj zapletenim ritmom v lestvicah; 	<p>Tehnika:</p> <ul style="list-style-type: none"> - O. Ševčík, <ul style="list-style-type: none"> - op. 1, prstna tehnika, I – IV (ur. L. Tertis, Bosworth BOE 003916); - op. 2, lokova tehnika, I – III (ur. L. Tertis, Bosworth BOE 003917–19); - op. 3, 40 variacij (ur. M. Major,

<ul style="list-style-type: none"> - nadzorujejo postavitve leve roke s prstnimi vajami v vse bolj zapletenih načinih, hitrost je večja, zahteva se čista intonacija in ritmična preciznost; - razvijajo spretnost kombiniranja lokovanj, prehodov iz enega v drug lokovni način; - razvijajo analitični pristop k vadenju. 	<ul style="list-style-type: none"> Bosworth BOE 003920); - op. 7, trilčkova tehnika, part I (ur. A. Arnold, Bosworth BOE 004918); - op. 8, menjave leg (ur. L. Tertis, Bosworth BOE 003921); - op. 9, dvojemke (ur. A. Arnold, Bosworth BOE 004571); - H. Schradieck, The School of Violin-Technics, Book I, Transcribed for the Viola, vaje v različnih legah (ur. S. Lifschey, G. Schirmer, Vol. 1750); - M.-T. Chailley, Technique de L'alto 1 (Alphonse Leduc AL 27684). <p>Lestvice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - C. Flesch, Scale System For Viola (ur. C. Karman, C. Fischer CF.O2921); - The Galamian Scale System For Viola, Ur. K. Olson, Galaxy Music Corporation EC.1.3291; - K. Kolman, Sistem lestvic, samozaložba (trooktavne lestvice in dvojemke) K.K.1028; - L. Mogill, Scale System For Viola (Schirmer, GS 26233).
--	--

3.2.2 Etude	
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izvajajo etude, ki zahtevajo preciznejše ritmično podajanje; - dosegajo naraščajoč tempo in dinamiko pri igri v legah, prstnih kombinacijah v zanesljivi intonaciji; - uporabljajo različne vrste vibrata; - natančno sledijo notnemu zapisu in izpopolnjujejo urejen način izvajanja dela. 	<ul style="list-style-type: none"> - B. Campagnoli, 41 Caprices pour Alto (Durand 12.349); - J. Dont, 24 Vorübungen, op. 37 (ur. J. Vieland, IMC 2364); - F. Fiorillo, 36 Studies or Caprices, op.3, izbor (ur. J. Vieland, IMC 970); - F. A. Hoffmeister, 12 etud za violo (Peters); - R. Kreutzer, 42 Etudes ou Caprices, (ur. L. Pagels, IMC 976); - J. Palaschko, 24 études mélodiques pour alto, op.77 (Alphonse Leduc 17183).

3.2.3 Koncerti	
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - spoznavajo značilnosti igranja baroka in predklasicizma; - izpopolnjujejo izraznost vibrata; - razvijajo občutek za dojetanje umetniškega izraza v glasbenem delu. 	<ul style="list-style-type: none"> - I. E. Handoškin, Koncert v C-duru (IMC 2067); - I. Pleyel, Koncert, op. 31 (Grahl G 88); - J. Stamitz, Koncert v G-duru (ur. J. Wojciechowski, Peters 5889); - J. B. Vanhal, Koncert v C-duru (ur. B. Plichta IMC 2566); - J. B. Vanhal, Koncet F-duru (ur. A. Weinmann, Doblinger, D14242).

3.2.4 Sonate in suite	
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - seznanjajo se s posebnostmi ciklične sonatne oblike v klasicizmu. 	<ul style="list-style-type: none"> - J. S. Bach, Drei Gambensonaten, BWV 1027–1029, Urtextausgabe (ur. E.-G. Heinemann, G. Henle Verlag, HN 684); - F. Couperin, Suita v c-molu (ur. L. Boulay, EFM); - T. Giordani, Sonata v B-duru (H.Ruff, Schott, VAB 12/5951); - G. Tartini, Sonata angelique (ur. A. Arnold, Viola World Pub.); - A. Vivaldi, Sonata G-duru (ur. A. Arnold, Viola World Pub.); - P. Nardini, Sonata v D-duru; - G. F. Telemann, Sonata v B-duru; - W. F. Bach, Sonata v c-molu.
3.2.5 Skladbe za violo solo	
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nadgrajujejo pridobljeno znanje igranja skladb za solo violo; - izvajajo zahtevnejše baročne skladbe s poudarkom na izrazitejši polifoniji v smislu igre dvojemk in akordov. 	<ul style="list-style-type: none"> - J. S. Bach, 6 Suits for violoncello, BWV 1007–1012 (ur. W. Forbes, Chester Music, London); - B. Britten, Elegy (Faber); - A. Rolla, Idylles pour Alto seul (Zanibon).
3.2.6 Druge skladbe	
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - spoznavajo violsko literaturo drugih slogovnih obdobj; - izvajajo skladbe drugih slogovnih obdobj, kjer je bolj izpostavljena solistična vloga viole. 	<ul style="list-style-type: none"> - L. van Beethoven, Rondo za violo in klavir (za violo ur. W. Forbes, Schott 10562); - M. Bruch, Kol Nidrei, op.47 (C. Fischer 18039); - J. F. Mazas, Elegie, op.73 (Hoffmeister); - O. Novaček, Moto Perpetuo (E.Ginot, Jobert); - G. Pugnani, Prelude et allegro (E. Ginot, Jobert).
3.2.7 Skladbe slovenskih skladateljev	
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - spoznavajo dela slovenskih skladateljev, ki obravnavajo baročne in klasicistične kompozicijske pristope; - vzgajajo odnos do slovenske glasbene kulture. 	<ul style="list-style-type: none"> - A. Dolinar, Koralna melodija za violo in klavir; - P. Kopač, Particularité za violo in klavir; (Ed. DSS) - M. Tomc, Elegija.

Poleg navedenih vsebin se za doseganje ciljev lahko uporabljajo tudi druge izbirne vsebine.

3.3.1 Tehnične in muzikalne prvine	
OPERATIVNI CILJI	VSEBINE:
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razvijajo občutek za čistost in lepoto tona; - oblikujejo različne barvne odtenke tona; - igrajo z zanesljivo intonacijo v dvojemkah in akordih; - spoznavajo osnove igre prstnih oktav in decim; - razvijajo zanesljivo igro flažoletov – naravnih, kvartnih in kvintnih; - dvigujejo raven racionalizacije gibov in zanesljive sproščenosti gibalnega aparata. 	<p>Tehnika:</p> <ul style="list-style-type: none"> - O. Ševčík, <ul style="list-style-type: none"> - op. 1, prstna tehnika, I – IV (ur. L. Tertis, Bosworth BOE 003916); - op. 2, lokova tehnika, I – III (ur. L. Tertis, Bosworth BOE 003917–19); - op. 3, 40 variacij (ur. M. Major, Bosworth BOE 003920); - op. 7, trilčkova tehnika, part I (ur. A. Arnold, Bosworth BOE 004918); - op. 8, menjave leg (ur. L. Tertis, Bosworth BOE 003921); - op. 9, dvojemke (ur. A. Arnold, Bosworth BOE 004571); - H. Schradieck, School of Viola Technique, II, vaje v dvojemkah (ur. L. Pagels, IMC 1102); - M.-T. Chailley, Technique de L'alto 1 (Alphonse Leduc AL 27684).

3.3.2 Etude	
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izvajajo etude, ki nadgrajujejo spretnost v menjavi leg v hitrejših tempih, v različnih prstnih kombinacijah in ritmičnih figuracijah; - igrajo spretno različne lokovne načine z večjo natančnostjo v prehodih čez strune in pri menjavah leg; - spoznavajo specifične lokove načine, son filé (predên ton), Collé (zlepljena poteza), Viottijev lokov način. 	<ul style="list-style-type: none"> - B. Campagnoli, 41 caprices pour alto, op. 22 (Durand DC 12349); - F. A. Hoffmeister, 12 etud za violo (Peters); - R. Kreutzer, 42 Etudes ou Caprices, izbor (ur. Pagels, IMC 976); - J. Palaschko, 24 études mélodiques pour alto, op.77 (Alphonse Leduc AL 17183); - P. Rode, 24 Capricen.

3.3.3 Koncerti	
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izvajajo izrazitejše motivične diferenciacije ritma in dinamike glede na manierizem umetnostnih obdobij; - širijo osebno glasbeno obzorje ob slogovno raznolikem koncertnem repertoarju. 	<ul style="list-style-type: none"> - K. Stamitz, Koncert v D-duru; - G. Druschetzki, Koncert v D-duru; - I. Pleyel, Koncert v D-duru; - M. Haydn, Concerto za violo; - O. Gerster, Concertino, op. 16 (Schott); - C. Beck, Koncert (Schott 1952); - G. Benda, Koncert v F-duru (Schott 5682).

3.3.4 Sonate in suite	
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uresničujejo operativne cilje, ki so enaki kot pri sonatah v poglavju 3.1.4; - razvijajo pomnjenje glasbenih vsebin z 	<ul style="list-style-type: none"> - J. S. Bach, Drei Gambensonaten, BWV 1027–1029, Urtextausgabe (ur. E.-G. Heinemann, G. Henle Verlag, HN 684);

<p>igranjem na pamet;</p> <ul style="list-style-type: none"> - oblikujejo kreativno interpretacijo z lastnim umetniškimi potencialom ob upoštevanju skladateljeve zamisli. 	<ul style="list-style-type: none"> - L. Boccherini, Sonata v c-molu (Schott VAB 46); - M. Glinka, Sonata (Musica Rara MR 1034); - K. M. von Weber, Sonata za violo in klavir v G-duru, za violo ur. F. Avsenek (Sloway Music Editions); - C. Stamitz, Sonata v B-duru; - J. N. Hummel, Sonata v Es-duru; - W. F. Bach, Sonata v c-molu; - Z. Fibich, Sonata v d-molu; - W. Flacton, 3 sonate; - H. Bartoš, Sonatina; - D. Milhaud, Sonata I.
---	--

3.3.5 Skladbe za violo solo	
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nadgrajujejo pridobljeno znanje igranja skladb za solo violo; - izvajajo zahtevnejše baročne skladbe s poudarkom na izrazitejši polifoniji v smislu igre dvojemk in akordov. 	<ul style="list-style-type: none"> - J. S. Bach, 6 Suits for Violoncello, BWV 1007–1012 (ur. W. Forbes, Chester Music, London); - J. S. Bach, 6 Sonatas und Partitas, BWV 1001–1006 (ur. F. Spindler, Hoffmeister 446/30093); - F. X. Biber, Passacaglia v c-molu (ur. W. Lebermann, Peters 8339); - A. Rolla, Tre pezzi, op. posth (Suvini Zerboni).

3.3.6 Druge skladbe	
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - spoznavajo izvirno violsko literaturo in prepise drugih glasbil; - izvajajo skladbe drugih slogovnih obdobij, kjer je bolj izpostavljena solistično vloga viole; - igrajo à vista; - seznanjajo se z orkestrskimi izvlečki. 	<ul style="list-style-type: none"> - L. van Beethoven, Nocturno za violo in klavir (Peters 8378); - L. van Beethoven, Two Romances, op. 40, op. 50 (ur. Vieland, IMC); - E. Bloch, Meditation and Processional (G.Schirmer); - J. W. Kalliwoda, 6 Nocturnes, op. 186 (Peters 2104); - F. Liszt, Romance oubliée (Sikorski 304); - M. Reger, Romanze v F-duru, op. 85 (G. Henle HN 785); - G. Tartini, L'art de l'archet (ur. A. Arnold, Viola World Pub.).

3.3.7 Skladbe slovenskih skladateljev	
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - spoznavajo dela slovenskih skladateljev, ki obravnavajo klasicistične in romantične kompozicijske pristope; - vzgajajo odnos do slovenske glasbene kulture. 	<ul style="list-style-type: none"> - F. Jelinčič, Andante religioso za violo in klavir; - J. Matičič, Deux Poèmes za violo in klavir; - S. Šantel, Anamitski motiv za violo in klavir (Sloway Music Editions); - S. Vremšak, Lirični intermezzo za violo in klavir.

Poleg navedenih vsebin se za doseganje ciljev lahko uporabljajo tudi druge izbirne vsebine.

3.4.1 Tehnične in muzikalne prvine	
OPERATIVNI CILJI	VSEBINE:
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dosegajo aktivno samokontrolo intonacije; obvladujejo igro dvojemk in akordov na virtuozi in višji težavnostni stopnji; - uporabljati vibrato kot bogato izrazno sredstvo skladno z zahtevami programa; - obvladujejo prožnost loka, prožnost strune in težnost roke v gibanju z namenom napredovanja v tonskem izrazu. 	<p>Tehnika:</p> <ul style="list-style-type: none"> - O. Ševčik, <ul style="list-style-type: none"> - op. 7, trilčkova tehnika, part I (ur. A. Arnold, Bosworth BOE 004918); - op. 8, menjave leg (ur. L. Tertis, Bosworth BOE 003921); - op. 9, dvojemke (ur. A. Arnold, Bosworth BOE 004571); - H. Schradieck, School of Viola Technique, II, vaje v dvojemkah (ur. L. Pagels, IMC 1102); - W. Primrose, Technique is memory (Oxford University Press). <p>Lestvice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - C. Flesch, Scale System For Viola (ur. C. Karman, C. Fischer CF.02921); - The Galamian Scale System For Viola, ur. K. Olson, Galaxy Music Corporation EC.1.3291; - S. Barber, Doppelgriff-Studien, Skalen und Arpeggien, I–II.

3.4.2 Etude	
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izvajajo etude in capricce, ki obravnavajo vso bistveno violsko tehniko; - nadgrajujejo specifične lokove načine, son filé (predên ton), Collé (zlepljena poteza), Viottijev lokov način. 	<ul style="list-style-type: none"> - M. Anzoletti, 12 Studien, op. 123 (Ricordi); - B. Campagnoli, 41 caprices pour alto, op. 22 (Durand DC 12349); - F. A. Hoffmeister, 12 etud za violo (Peters); - R. Kreutzer, 42 Etudes ou Caprices, izbor (ur. Pagels, IMC 976); - J. Palaschko, 24 études mélodiques pour alto, op.77 (Alphonse Leduc AL 17183); - P. Rode, 24 Capricen.

3.4.3 Koncerti	
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - spoznavanje značilnosti igranja romantike in koncertov 20. stoletja; - razvijajo osebni glasbeni izraz in dvigujejo raven dobrega glasbenega okusa; - ponotranjajo slog partiture skladbe z osebno prepričljivostjo. 	<ul style="list-style-type: none"> - F. A. Hoffmeister, Koncert v D-duru, G. Henle HN 739; - H. Casadesus, Koncert za violo v c-molu v J. Ch. Bachovem slogu (Salabert 14909); - F. Domažlicky, Koncert za violo in klavir (Praha 1968); - J. Schubert, Koncert v C-duru; - G. David, Koncert za violo; - J. Haydn, Koncert v D-duru, Hob. 7B:2 (EBL 2239); - A. Glazunov, Koncert za violo; - M. Miletič, Koncert za violo in orkester; - P. Stojanovič, Koncert za violo; - S. Šulek, Koncert za violo.

3.4.4 Sonate in suite	
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uresničujejo operativne cilje, ki so identični kot pri sonatah v poglavju 3.1.4; - razvijajo samostojnost v izpopolnjevanju soigre med violo in klavirjem; - dosegajo aktivno samokontrolo in natančnost intonacije ter stabilnost v melodičnih linijah in harmonskih strukturah v skladbah z višjo težavnostno stopnjo in v virtuosnih skladbah; - izpopolnjujejo hitrejše učenje na pamet in analitično pomnjenje glasbenih vsebin. 	<ul style="list-style-type: none"> - M. Glinka, Sonata (Musica Rara MR 1034); - J. N. Hummel, Sonata v Es-duru, op. 5, št. 3 (G.Henle HN 1029); - J. Brahms, Sonata, op. 120 (1 in 2), G.Henle HN 231; - F. Mendelssohn Bartholdy, Sonata v Es-duru, op. 5, št. 3, (G. Henle HN 1029); - F. Mendelssohn Bartholdy, Sonata v C-duru; - R. Schumann, Märchenbilder für Klavier und Viola, op. 113 (G. Henle HN 632); - M. Reger, Sonata za klarinet opus 107, priredba za violo (G. Henle HN 1099); - E. Bloch, Suite Hebraique; - A. Honneger, Suita; - G. Valentini, X. sonata v E-duru; - M. Ristić, Sonata za violo; - B. Popandopulo, Sonata za violo; - M. Krejčí, Sonate v cis-molu, op. 57 (Artia Praga); - D. Šostakovič, Sonata za violo in klavir, op. 147; - H. Genzmer, 1. Sonata (Reis-Erler); 2. Sonata (Bärenreiter); - G. Onslow, Sonata (Simrock). - D. Milhaud, Sonata I.

3.4.5 Skladbe za solo violo	
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nadgrajujejo pridobljeno znanje igranja skladb za solo violo; - izvajajo virtuosnejše skladbe za solo violo različnih slogovnih obdobj. 	<ul style="list-style-type: none"> - J. S. Bach, Fantasia Cromatica, BWV 903, ur. Z. Kodály (Boosey & Hawkes 17875); - J. S. Bach, 6 Suits for violoncello, BWV 1007–1012, ur. W. Forbes (Chester Music, London); - J. S. Bach, 6 Sonatas und Partitas BWV 1001–1006, ur. F. Spindler (Hoffmeister, 446/30093); - F. X. Biber, Passacaglia v c-molu, ur. W. Lebermann (Peters, 8339); - M. Reger, Drei Suiten opus 131d für Viola solo (Henle HN 468); - A. Rolla, Tre pezzi, op. posth. (Suvini Zerboni); - I. Stravinski, Elegie (Schott VLB 47); - H. Vieuxtemps, Capricio, op. posth. (ur. A. Druner, Schott VAB 41).
3.4.6 Druge skladbe	
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - spoznavajo izvirno violsko literaturo in prepise glasbe drugih glasbil; - dosegajo intonančno natančnost in stabilnost v melodičnih linijah in harmonskih strukturah v skladbah z višjo težavnostno stopnjo in v virtuosnih skladbah; - seznanjajo se z novejšimi skladateljskimi pristopi in njihovo izvedbo na glasbilu; - razvijajo à vista igro; - seznanjajo se z orkestrskimi izvlečki. 	<ul style="list-style-type: none"> - J. N. Hummel, Potpourri (Fantasie) für Viola, op. 94 (Henle HN 838); - P. Hindermith, Žalna glasba za violo; - F. Domalicky, Pet bagatel za violo in klavir; - C. M. Weber, Andante in rondo ungarese; - M. Bruch, Romanca, op. 85 (Schott 1974); - R. Schumann, Märchenbilder; - P. Hoffer, Bratschenmusik (Peters V 1025); - B. Krol, Lassus–Variationen, op. 33 (Simrock); - M. Miletič, Rapsodije za violo in klavir; - F. Lhotka, Sljepačka (ur. L. Miranov); - S. Grgič, Skladbe jugoslovanskih skladateljev za violo in klavir, I., II.
3.4.7 Skladbe slovenskih skladateljev	
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pod mentorstvom učitelja vsopredno vključujejo dela slovenskih skladateljev; - preko njih spoznavajo slovensko glasbeno ustvarjalnost; - vzpostavljajo odnos z umetnostjo in kulturo svojega kulturnega prostora; - spoznavajo dela slovenskih skladateljev za solo violo in s klavirsko spremljavo, ki obravnavajo romantične in sodobne kompozicijske pristope. 	<p>Za violo solo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - N. Firšt, Violaaffect za violo solo; - P. Merku, Alba per viola sola (Pizzicato P 049); - P. Ramovš, 5 Bagatel za violo solo; - L. M. Škerjanc, Sonata za solo violo, ur. F. Avsenek, zapuščina L. M. Škerjanca (Sloway Music). <p>Za violo in klavir:</p> <ul style="list-style-type: none"> - M. Bravničar, Tango za violo in klavir; - J. Matičič, Deux Poèmes za violo in klavir; - U. Prevorsek, Appassionato (Nostalgija), ur.

	F. Avsenek (Sloway Music 0085); - P. Ramovš, Skice za violo in klavir, 1963, Ljubljana; - P. Ramovš, Nocturno za violo in klavir, 1963, Ljubljana; - M. Tomc, Capriccio za violo in klavir; - S. Vremšak, Lirični intermezzo za violo in klavir.
--	--

Poleg navedenih vsebin se za doseganje ciljev lahko uporabljajo tudi druge izbirne vsebine.

4 STANDARDI ZNANJA IN MINIMALNI STANDARDI ZNANJA

Standardi znanja so določeni z obvladovanjem posameznih sklopov predpisanih vsebin in izkazujejo pričakovano stopnjo obvladovanja viole in muziciranja, kar se izraža na področjih tehnike in obvladovanja glasbila, muzikalnosti in izraznosti, natančnosti in zanesljivosti, vzdržljivosti in koncentracije ter težavnosti izvajanega programa.

Minimalni standardi znanja so operacionalizirani cilji (količina in kakovost znanja, spretnosti in veščin), ki naj bi jih dijak dosegel in izkazal za pozitivno oceno (zadostno) in so tista kakovost in količina znanja, spretnosti in veščin, ki sta nujni za nadaljnje učenje in razvoj pri določenem predmetu. So mejna kategorija obvladovanja glasbila, pri čemer sta tehnika in izraznost muziciranja omejeni in je mogoče ugotoviti težave v doseganju kakovostnega tona oz. zvoka. Kljub temu da se pojavljajo napake v notah, ritmu, slogu in je mnogo v partituri predpisanih glasbenih oznak spregledanih ali ne popolnoma pravilno izvedenih, da sta omejeni interpretacija in muzikalna izvedba ter je morda malo lažji tudi sam glasbeni program, pa dijakova duševna in telesna vzdržljivost še vedno izkazuje sprejemljivo izvedbo celotnega programa, zahtevano ustrezno razvito tehniko ter še sprejemljivo razumevanje in izvajanje glasbe.

Minimalni standardi znanja so izraženi v izpitnih vsebinah po posameznih letnikih.

1. letnik – letni izpit:

- durova ali molova lestvica in ustrezni razloženi akordi (tonični kvintakord z obrati, dominantni in zmanjšan septakord), na pamet;
- dve etudi, priporoča se vsaj eno Kreutzerjevo etudo od 2 do 9;
- prvi ali drugi in tretji stavek koncerta ali večja skladba; na pamet;
- skladba slovenskega ali drugega avtorja ali stavek sonate/suite;

Lestvica z razloženimi akordi in vsaj ena skladba se igra na pamet.

2. letnik – letni izpit:

- durova ali molova lestvica in ustrezni razloženi akordi (tonični kvintakord z obrati, dominantni in zmanjšan septakord, razložene terce), na pamet;
- dve etudi, priporoča se vsaj eno Kreutzerjevo etudo od 10 do 19;
- prvi ali drugi in tretji stavek koncerta ali večja skladba; na pamet;
- skladba slovenskega ali drugega skladatelja ali stavek sonate/suite;

Lestvica z razloženimi akordi in vsaj ena skladba se igra na pamet.

3. letnik – letni izpit:

- durova ali molova lestvica in ustrezni razloženi akordi (tonični kvintakord z obrati, dominantni in zmanjšan septakord, razložene terce in kromatika), na pamet;
- dve etudi, priporoča se vsaj eno Kreutzerjevo etudo od 20 do 27;
- prvi ali drugi in tretji stavek koncerta ali večja virtuoza skladba; na pamet;
- skladba slovenskega ali drugega avtorja ali stavek sonate/suite.

Lestvica z razloženimi akordi in vsaj ena skladba se igra na pamet.

4. letnik – letni izpit:

Dijak, ki opravlja maturo iz izbirnega predmeta glasba, ne opravlja letnega izpita. V tem primeru dijak konča predmet v 4. letniku z razredno oceno.

- dve etudi, priporoča se vsaj eno Hoffmeisterovo etudo od 1 do 4;
- dva kontrastna stavka iz Bachovih sonat ali suit, priporoča se Preludij in Allemanda iz suit; na pamet;
- koncert v celoti;
- skladba slovenskega ali drugega skladatelja;

Vsaj dva kontrastna stavka iz Bachovih solo sonat ali suit se igrata na pamet.

5 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Poznavanje dijakovega tehničnega in muzikalnega znanja ter psihofizičnih sposobnosti je temelj za violske didaktike. Učni načrti nudijo le osnovo za delo. Dolgoletna izkušnja namreč nakazuje, da prihaja v razvoju posameznikov do precejšnjih razlik, ki jih kljub selekciji in sprejemnemu preizkusu ni možno vnaprej predvideti. Tako so odstopanja od letnega in izpitnega programa dopustna in celo nujna. V praksi to pomeni prilagajanje načina poučevanja in napredovanja glede na osebne sposobnosti dijaka ter duševne, telesne in čustvene sposobnosti. Tudi izpitna komisija naj to pri ocenjevanju primerno upošteva. Med šolanjem je potrebno posebno pozornost nameniti tistim tehničnim prvinam, ki jih dijak slabše obvlada. Izbor izvirne literature za violo in prepisov glasbe drugih glasbil za violo omogoča učitelju izdaten nabor del, ki bodo posamezniku najbolj koristila. Dijak naj znanje stopnjuje glede na zmožnosti in pri tem ne izpušča temeljnih znanj, ki mu omogočajo kasnejšo izvedbo zahtevnejših del.

Posebno pozornost velja nameniti pomnjenju. To naj temelji na oblikovni in harmonski analizi, ne samo na akustičnih in vizualnih predstavah. Dijaka je nujno spodbujati k samostojnemu študiju skladb v okviru učnega programa in tudi posebnih zanimanj, ki jih dijak oblikuje tekom šolanja. Prav tako ne smemo zanemariti a-vista igre in igre orkestrskih izvlečkov, ki dijaku omogoča, da se hitreje znajde v nepredvidljivih situacijah.

Priporočljivo je, da dijak nastopa na internih in javnih nastopih v okviru šole. Koristno pa je tudi sodelovanje na nastopih izven šole, revijah ter raznih tekmovanjih doma in v tujini. Pedagoško modro in smiselno je dijaku omogočiti tudi predizpitni nastop, ki naj bi se zgodil približno teden dni pred izpitom.

Doseganje ciljev in uresničevanje nalog učnega programa za violo je odvisno od sposobnosti, zanimanja in kontinuiranega dela dijaka, vendar je njegov uspeh v mnogem odvisen od strokovnega znanja in pedagoške usposobljenosti učitelja.

Učitelju viole se priporoča:

- razvijati kritičen odnos do izbora glasbenega repertoarja, ki naj dijaka vodi k razvoju vseh vidikov violske igre;

- zagotavljati uravnoteženost izbranega repertoarja po muzikalnih principih različnih slogovnih obdobjih, po glasbenih oblikah in po tehničnih zahtevah;
- individualno pristopati k izbiri vsebin glede na predznanja in sposobnosti dijaka;
- s kakovostno izvedbo demonstrirati dijaku predlagane spodbude in rešitve;
- spodbujati dijaka k razvoju samostojnosti in osebnega umetniškega izraza;
- ponujati dijaku predloge za poslušanje in ogled izbranih izvedb na avdio in video posnetkih;
- usmerjati dijaka v spoznavanje literature za violo in samostojno iskanje literature;
- spodbujati in usmerjati dijaka, da si sproti bogati osebni notni arhiv in da pri tem spoštuje principe avtorskega prava;
- seznam navedenih gradiv je možno dopolnjevati z gradivi podobne ali višje težavnostne stopnje po presoji učitelja in v skladu z razvojem nadarjenosti dijaka;
- navedene cilje je možno kombinirati med letniki glede na program in presojo učitelja in v skladu z individualnim razvojem dijaka, vendar je treba slediti uresničitvi vseh ciljev do zaključka šolanja.

Učitelj naj spodbuja dijaka tudi k obisku koncertnih prireditev, ki predstavljajo pomemben vir izkušenj in informacij, ki jih sam pouk ne more dati; dijak na ta način spoznava bogastvo glasbene literature in se srečuje z interpretativnimi dosežki priznanih umetnikov, kar oblikuje njegovo umetniško osebnost; ob tem spoznava zakonitosti profesionalnega dela svojega področja tudi iz praktičnih, organizacijskih in drugih vidikov, ki pomembno vplivajo na razvoj dijaka.

Priporočljiva strokovna literatura za učitelja viole: S. Collot, P. Hadjaje, S. Toutain, J. F. Vasseur, 10 ans avec alto, Paris 1991; J. Menuhin & W. Primrose, Violin & Viola, Kahn & Averill, London 1997; H. Barrett, The Viola, Complete guide for teachers and students, The University of Alabama Press, 1997.

5.1 Preverjanje in ocenjevanje znanja

Pomembno je, da ločimo preverjanje in ocenjevanje. Rezultatov preverjanja ne uporabimo za ocenjevanje.

Preverjanje

Pri preverjanju znanja učitelj redno spremljanja razvoj in napredek dijaka, preverja dijakovo moč dojetanja, raven znanja in njegove zmožnosti, pa tudi sporoča dijakom povratne informacije o njihovem napredovanju. Sprotno razčlenjevanje dijakovih dosežkov znanja in morebitnih pomanjkljivosti lahko ustvarja kar najbolj celovito in realno sliko o napredku in morebitnih zagatah posameznih dijakov; na tem temelju učinkoviteje pripravimo načrt dijakovega nadaljnjega dela, dajemo jasnejše napotke za plodovitejšo vadbo oziroma učenje. Preverjati je treba redno in na različne načine, na področjih, kot so navedena.

Učitelj preverja znanje:

- pri vsaki individualni uri pouka;
- na internih in javnih nastopih.

K preverjanju lahko učitelj občasno povabi tudi druge učitelje istega ali sorodnega predmeta, kar bo okrepilo timsko delo, izmenjavo izkušenj in usklajevanje kriterijev.

Ocenjevanje

Glede na naravo inštrumentalnega pouka se dijakovo znanje ocenjuje z izvedbo izbranih glasbenih vsebin pri pouku in na nastopih. Ocenjuje se tehnično obvladovanje inštrumenta, natančnost in zanesljivost izvedbe, prikaz muzikalnosti ter težavnost programa. Na letnem izpitu določi končno oceno izpitna komisija.

5.2 Medpredmetne povezave

Medpredmetne povezave se v učnem procesu ustvarjajo med vsemi glasbenimi predmeti. Povezovanje med predmeti pogloblja znanja, širi obzorje mladega glasbenika in spodbudno vpliva na razvoj umetniških zmožnosti.

Dijaki se medpredmetno ustvarjalno povezujejo z drugimi glasbeniki na več načinov: pri komorni igri, v inštrumentalno-vokalnih sestavih, pri igranju v različnih orkestrih, pri korepeticijah ipd. Svoja teoretska znanja pridobljena pri pouku solfeggia, harmonije,

kontrapunkta, oblikoslovja, pa tudi zgodovine, umetnostne ter zlasti glasbene zgodovine pa lahko uporabljajo pri kompozicijski in slogovni analizi skladb, kar je v prid boljšega razumevanja in posledično tudi bolj kakovostne izvedbe skladb. Ob razločevanju in poglobljanju v slogovne posebnosti npr. baroka, klasike, romantike ipd., si dijaki ustvarjajo močan osebni pogled na značaj, vsebino in posebnosti določenega zgodovinskega obdobja slovenske in evropske zgodovine.

Obstajajo tudi druge medpredmetne povezave, ki so bolj splošne narave, o čemer govorijo številne mednarodne študije in raziskave.

Povezovanje predmeta viola z drugimi predmeti pogloblja odkrivanje in razumevanje povezav glasbe z vsemi zvrstmi umetnosti, naravoslovja in družboslovja ter informacijsko komunikacijskih tehnologij (IKT).

6 MATERIALNI POGOJI

Primerno velika, akustično in zvočno izolirana učilnica, notno stojalo, stensko ogledalo, metronom, klavir ali pianino, strokovna literatura z avdio in video opremo.

7 ZNANJE IZVAJALCEV

izvajalec	znanje
učitelj	viola
korepetitor	klavir